

Uddannelse og beskæftigelse

28.000 flere i job, hvis vi uddanner lige så mange som Sverige

Andelen af ufaglærte er højere i Danmark end i vores nabolande. Det gælder f.eks. Sverige, hvor de er lykkedes med at få flere til at tage en uddannelse. Som samfund ville vi vinde på at give flere ufaglærte et uddannelsesløft. Hvis vi havde lige så få ufaglærte som vores Øresundsnaaboer, ville vi øge beskæftigelsen med over tre gange så mange personer som en afskaffelse af topskatten ville give. Uddannelsesløftet ville også give en markant stigning i BNP og varig forbedring af den offentlige saldo.

af senioranalytiker **Jon Nielsen**

28. januar 2021

Analysens hovedkonklusioner

- Én ud af seks 30-årige er ufaglærte i Danmark. Det er en af de højeste andele i Vesteuropa og noget højere end i f.eks. Sverige. En uddannelse er i høj grad en adgangsbillet til arbejdsmarkedet, og derfor stiger beskæftigelsen, hvis flere får en uddannelse.
- Hvis vi sænker andelen af ufaglærte til svensk niveau, vil det på lang sigt øge den samlede beskæftigelse med ca. 28.000 personer. Det er over tre gange så mange som en afskaffelse af topskatten giver ifølge Finansministeriet.
- En andel af ufaglærte svarende til svensk niveau vil desuden give en varig stigning i BNP på 25,7 mia. kr. og en varig forbedring af den offentlige saldo på 6,5 mia. kr.
- I fremtiden kommer uddannelse til at betyde endnu mere for ens jobchancer. Således kommer Danmark til at mangle faglærte, mens efterspørgslen efter ufaglært arbejdskraft omvendt forventes at falde. Det gør det ekstra vigtigt at sætte tryk på opkvalificering. Sverige og de andre europæiske lande viser, at det er muligt.

Kontakt

Senioranalytiker
Jon Nielsen
Mobil 40 54 18 80
jn@ae.dk

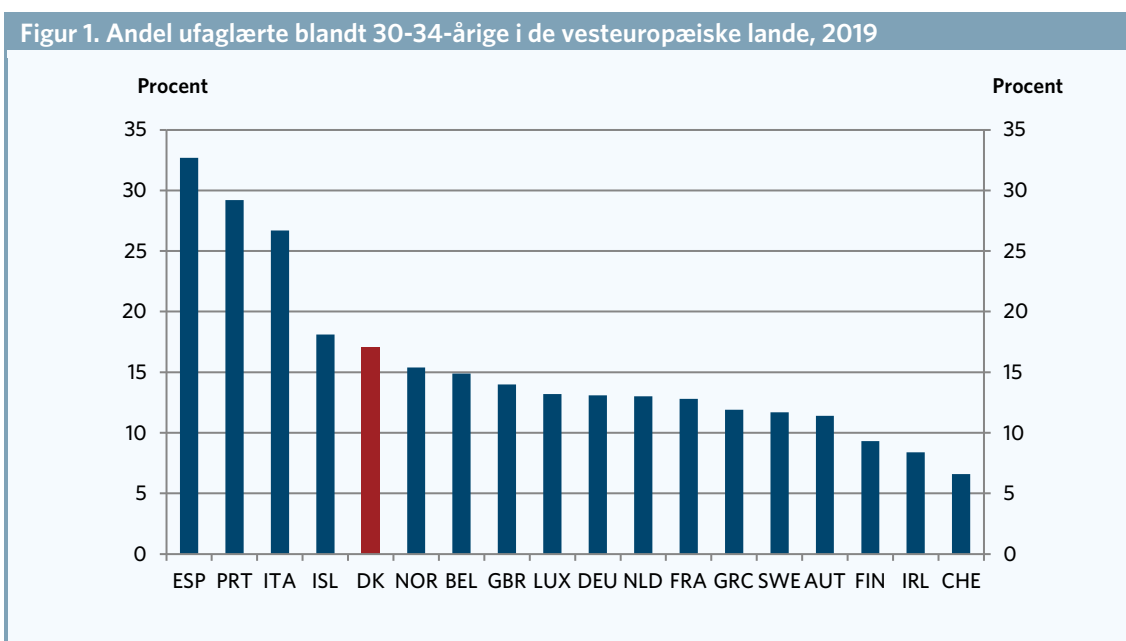
Kommunikationschef
Jesper Kirkbak
Mobil 50 73 71 34
jk@ae.dk

Danmark har flere ufaglærte end mange andre lande

Andelen af ufaglærte er forholdsvis høj i Danmark sammenlignet med de andre vesteuropæiske lande. Det fremgår af Figur 1, hvor vi har set på de 30-34-årige. Ifølge Eurostats tal har 17,1 procent af 30-34-årige danskere grundskolen som deres højeste gennemførte uddannelse. Det svarer cirka til hver sjette.

Blandt svenskere i samme aldersgruppe er kun 11,7 procent ufaglærte, og blandt nordmænd og finner er der henholdsvis 15,4 og 9,3 procent ufaglærte.

Dermed er andelen af ufaglærte 5,4 procentpoint lavere i Sverige end i Danmark.¹

Anm.: De internationale uddannelseskategorier (ISCED-kategorier) er her oversat til danske forhold, hvor ufaglærte svarer til personer i uddannelsesgrupperne, ISCED 0-2.
 Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

28.000 flere i beskæftigelse, hvis vi havde lige så få ufaglærte som Sverige

Beskæftigelsen blandt ufaglærte er lavere end blandt faglærte og andre uddannelsesgrupper. Det skyldes først og fremmest, at en uddannelse fungerer som en adgangsbillet til arbejdsmarkedet og derfor i sig selv øger folks jobmuligheder. Det skyldes dog også, at en del af de ufaglærte har en tungere social og helbredsmæssig bagage at bære rundt på end de personer, det lykkes at tage en uddannelse.

I en publikation fra 2019 viste vi, at selve uddannelsen forklarer ca. to tredjedele af den umiddelbare beskæftigelsesforskel mellem ufaglærte og faglærte, mens ufaglærtes tungere bagage forklarer ca. én tredjedele.² Hvis vi lægger det skøn til grund, kan vi beregne, hvor meget beskæftigelsen ville stige, hvis vi sænkede andelen af ufaglærte til svensk niveau. Det har vi gjort i Tabel 1. Helt præcist har vi regnet på effekterne, hvis yderligere 5,4 procentpoint af de 30-årige gennemfører en faglært uddannelse frem for at være ufaglærte.

¹ Hvis man ser på registerdata frem for Eurostats survey-baserede data, er andelen af ufaglærte 30-34-årige 15,2 pct. i Danmark og 9,8 pct. i Sverige. Dermed er forskellen mellem de to lande den samme (5,4 procentpoint), uanset om man lægger Eurostats tal eller de nationale registre til grund.

² AE (2019): 'Fra ufaglært til faglært forbedrer de offentlige finanser', <https://www.ae.dk/publikationer/fra-ufaglaert-til-faglaert-forbedrer-de-offentlige-finanser-0>.

Beregningen viser, at uddannelsesløftet vil øge beskæftigelsen med 27.800 personer på langt sigt, når uddannelsesløftet har berørt alle årgange i arbejdsstyrken.

Samtidig vil uddannelsesløftet have positive effekter for den samlede velstand (BNP) og de offentlige finanser. På langt sigt vil BNP stige med 25,7 mia. kr., mens den offentlige saldo vil blive forbedret med 6,5 mia. kr. Beregningen af uddannelseseffekter følger en beregningsgang, som Finansministeriet har brugt i 2018, men estimatet for uddannelseseffekten bygger som sagt på en analyse, vi har foretaget i 2019. Vi har beskrevet beregningen og en række følsomhedsanalyser i boksen bagest i analysen.

Tabel 1. Effekt af at sænke andelen af ufaglærte 30-34-årige med 5,4 procentpoint

	2025	2030	2040	2050	2060	Varigt
Beskæftigelse (personer)	4.500	7.700	13.900	19.500	25.800	27.800
BNP (mia. kr., 2020-priser)	4,1	6,5	12,4	17,8	23,8	25,7
Offentlig saldo (mia. kr., 2020-priser)	0,0	0,9	2,7	4,3	5,9	6,5

Anm: Beregnet som et løft fra og med 2021. Det varige niveau er taget som niveauet i 2063.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik og Finansministeriet.

Effekten på beskæftigelsen af at sænke andelen af ufaglærte til svensk niveau er 3-4 gange større end effekten af at afskaffe topskatten eller løftet over beskæftigelsesfradraget. Effekten er knap 20 gange større end effekten af at sænke selskabsskatten med 5 procentpoint. Det fremgår af Tabel 2, hvor vi har sammenlignet resultaterne ovenfor med Finansministeriets skøn for effekten af en række omfattende skatteændringer.

Samtidig forbedrer det de offentlige finanser, når flere får en uddannelse. Det er bestemt ikke tilfældet, hvis man sænker skatterne. Hvis man skulle sænke topskatten, selskabsskatten og registreringsafgiften i det omfang, der er illustreret i Tabel 2, ville det medføre betydelige tab for det offentlige. Det ville skulle finansieres med besparelser, der potentielt ville forringe Danmarks vækstpotentiale.

I modsætning til de tre skattemæssige ændringer, har uddannelsesløftet også positive fordelings effekter. Til gengæld indtræffer effekterne af øget uddannelse noget langsommere, end effekterne af de nævnte skattemæssige ændringer gør ifølge Finansministeriet. Det skyldes, at uddannelseseffekten akkumulerer over tid, efterhånden som flere og flere årgange bliver løftet til det svenske uddannelsesnivea.

Tabel 2. Langsigtede effekter af skattetiltag og uddannelsesløft

	Beskæftigelse (antal)	BNP (mia. kr.)	Offentlig saldo (mia. kr.)
Løft af ufaglærte til svensk niveau	27.800	25,7	6,5
Afskaffelse af topskatten*	8.640	11,5	-9,6
Afskaffelse af løft over beskæftigelsesfradrag*	7.050	7,4	-5,8
Sænkning af selskabsskatten med 5 procentpoint*	1.500	14,4	-6,1

Anm: (*) Baseret på Finansministeriets svar på henholdsvis FIU-spm. 263 af 22/2 2018, 467 af 14/12 2018 og 269 af 16/11 2017. Beskæftigelseseffekterne i tabellen svarer til de skøn for arbejdsudbudseffekter, der indgår i de tre folketings svar. BNP- og saldo-effekterne i tabellen er taget fra de samme svar, men er her omregnet til 2020-priser.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik og Finansministeriet.

Fremtidens arbejdsmarked: Pres på ufaglærte og rift om faglærte

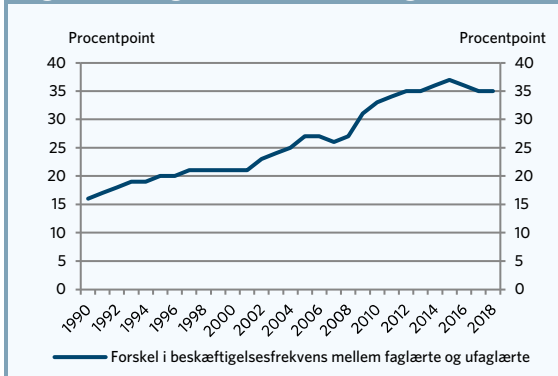
Beregningen ovenfor tager ikke højde for, at forskellene mellem ufaglærtes og faglærtes ledighed formentlig vil stige i fremtiden. Det gør det ekstra afgørende, at vi får flere med på uddannelsesvognen. De andre vesteuropæiske lande viser, at det ikke er umuligt.

I de kommende år forventes jobmulighederne for de ufaglærte at blive forringet yderligere. Således er det ufaglærte arbejdsmarked kommet under stadigt større pres i de seneste 30 år, jf. Figur 3A. I 1990 var der 16 procentpoint flere, der havde et job blandt faglærte end blandt ufaglærte. I 2018 var forskellen mere end fordoblet.

Den tendens kommer næppe til at løje af. Ifølge OECD er det nemlig især ufaglærte jobs, der er i risiko for at blive automatiseret, jf. Figur 3B. OECD vurderer, at 4 ud af 10 ufaglærte jobs er i fare for at blive automatiseret. Til sammenligning er kun 1 ud af 10 jobs blandt personer med en ungdomsuddannelse i fare for at blive automatiseret. Samtidig har globaliseringen og coronakrisen hidtil ramt de ufaglærte jobs hårdest.

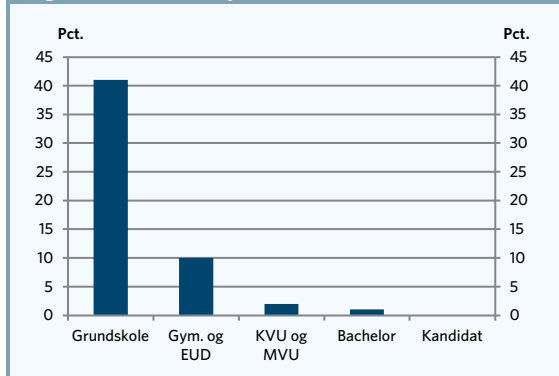
Mens ufaglærte forventes at få endnu sværere jobmuligheder fremover, forventer vi, at der bliver mere rift om den faglærte arbejdskraft. Ifølge AE's fremskrivninger vil Danmark nemlig strukturelt komme til at mangle faglært arbejdskraft fremover.³ Derfor er det ekstra vigtigt at sætte tryk på uddannelsesaktiviteten fremover.

Figur 3A. Ufaglærte halter efter faglærte

Anm.: Opgjort for 30-34-årige. Omfatter både støttet og ustøttet beskæftigelse, mens studerende er talt fra i tæller og nævner.
 Kilde: AE pba. Danmarks Statistik.

Figur 3B. Andel af job som kan automatiseres

Anm.: Uddybet i AE (2017): 'OECD: Under 250.000 job er i høj risiko for at blive automatiseret'.
 Kilde: AE pba. OECD.

³ AE (2016): 'Danmark kommer til at mangle faglærte', <https://www.ae.dk/publikationer/danmark-kommer-til-at-mangle-faglaerte>

Boks 1. Beregning af arbejdsudbudseffekter - metode og følsomhed

Beregningerne af beskæftigelseseffekter bygger på et svar fra Finansministeriet til Folketingets Finansudvalg (svar på FiU-spørgsmål 25 af 31/1 2018). Estimatet for effekten af en faglært uddannelse bygger dog på vores egne registeranalyser i publikationen 'Fra ufaglært til faglært forbedrer de offentlige finanser' fra 2019.¹ Her estimerer vi, at $\frac{2}{3}$ af forskellen mellem faglærtes og ufaglærtes beskæftigelse skyldes selve uddannelsen, mens resten skyldes baggrundsforhold.

I denne analyse har vi regnet på et uddannelsesløft, hvor 5,4 procent af hver årgang af 30-årige går fra at være ufaglært til at være faglært. Vi har antaget, at uddannelsen tager tre år. Dvs. vi har regnet på effekten, hvis andelen af ufaglærte 33-årige hvert år er 5,4 procentpoint lavere, end den ellers ville være. Det svarer til ca. 4.100 personer pr. årgang. Vi har antaget, at de starter på en erhvervsfaglig uddannelse som 30-årige, og at frafaldet er 50 pct. ligesom i det omtalte FiU-svar. Hvis 4.100 personer skal færdiggøre uddannelsen, er der derfor 8.200 personer, der skal starte på uddannelsen. Den første årgang starter i 2021 og går på pension i 2063.

De personer, der gennemfører uddannelsen, får en højere beskæftigelsesfrekvens, end de ville have haft i fraværet af uddannelsen. Ligesom i det omtalte FiU-svar har vi lagt til grund, at der i gennemsnit er 22 procentpoints forskel på faglærtes og ufaglærtes beskæftigelsesfrekvens. De personer, der gennemfører uddannelsen, får øget deres beskæftigelse med $\frac{2}{3}$ af denne forskel - dvs. med 14,7 procentpoint.

Den højere beskæftigelse vil både forbedre de offentlige finanser og BNP. Forbedringen dækker over en række forskellige effekter, som er uddybet i det omtalte FiU-svar og i den nævnte AE-publikation. De konkrete monetære størrelser er de samme som i FiU-svaret og AE-publikationen, men er her omregnet til 2020-priser.

I det omtalte FiU-svar anvender Finansministeriet et noget lavere skøn for effekten af en faglært uddannelse, end vi gør. Hvor vi som sagt har estimeret, at effekten er $\frac{2}{3}$, regner Finansministeriet med en effekt på $\frac{1}{4}$. I den nævnte publikation, har vi forklaret, hvorfor Finansministeriets skøn er for lavt. Vi vurderer tilmed, at vores estimat på $\frac{2}{3}$ er konservativt. Hvis man lagde Finansministeriets skøn til grund for beregningerne i stedet for vores, ville den varige beskæftigelseseffekt være 12.500 personer. Den varige BNP-effekt ville være 13,9 mia. kr., og den varige saldoeffekt ville være 2,2 mia. kr.

Derudover har vi som sagt antaget, at andelen af ufaglærte pr. årgang sænkes med 5,4 procentpoint i alle år sammenlignet med alternativforløbet. I DREAM-gruppens uddannelsesfremskrivning er det i forvejen antaget, at uddannelsestilbøjeligheden vil være svagt stigende. Derfor vil det gradvist blive sværere at øge uddannelsestilbøjeligheden med 5,4 procentpoint. Hvis man skalerer målsætningen, så den udgør en konstant andel af de ufaglærte i DREAM-gruppens fremskrivning frem til 2050, bliver den varige beskæftigelseseffekt 20.800 personer. Den varige BNP-effekt bliver 19,3 mia. kr., og den varige saldoeffekt bliver 5,0 mia. kr.

Endelig har vi som sagt lagt til grund, at forskellen mellem ufaglærtes og faglærtes beskæftigelsesfrekvens i gennemsnit er 22 procentpoint. Men i 2018-data er forskellen faktisk 29 procentpoint for de 25-64-årige og 37 procentpoint for de 30-34-årige (ordinær beskæftigelse ekskl. studerende). Hvis vi i stedet lægger 2018-data for 25-64-årige til grund, bliver den varige beskæftigelseseffekt 35.600 personer, BNP-effekten bliver 31,9 mia. kr., og saldoeffekten bliver 8,6 mia. kr. 2018-data for 30-34-årige er muligvis en bedre prædikator for fremtidens jobvilkår. Hvis vi lægger de data til grund, bliver beskæftigelseseffekt 44.500 personer, BNP-effekten bliver 38,4 mia. kr. og saldoeffekten bliver 11,1 mia. kr.

Hvis vi skal have flere med på uddannelsesvognen, vil det kræve målrettede indsatser og yderligere ressourcer til at støtte de unge, der ellers ville droppe ud. De ekstra ressourcer er ikke afspejlet i beregningerne ovenfor, hvor vi som sagt har brugt de størrelser, som Finansministeriet også har anvendt. Hvis de ekstra elever f.eks. kræver en dobbelt så høj uddannelsesudgift som gennemsnitsleven i dag, falder den varige saldovirkning med 0,8 mia. kr. De øvrige effekter påvirkes ikke.

Bemærk, at vi i analysen har regnet på beskæftigelseseffekter. I den politiske debat fokuserer man lidt fejlagtigt på arbejdsudbuddet, selvom det er beskæftigelsen, der er interessant. De effekter, vi har regnet, ville man nok i den offentlige benævne 'arbejdsudbudseffekter', men teknisk set er der altså tale om effekter på beskæftigelsen.

Anm.: (1) AE (2019): 'Fra ufaglært til faglært forbedrer de offentlige finanser', <https://www.ae.dk/publikationer/fra-ufaglaert-til-faglaert-forbedrer-de-offentlige-finanser-0>

Kilde: AE på baggrund af Finansministeriet og Danmarks Statistik.